

**RESPUBLIKASIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA
XIZMATLARINING HOZIRGI HOLATI VA O'ZIGA XOS
XUSUSIYATLARI**

Тошкент Амалий фанлар университети

«Молия ва бухгалтерия хисоби» кафедраси ўқитувчиси

Абдуллаев Илёс Ахмадович

Республикаимизнинг хизматлар кўрсатиш соҳасида алоқа ва ахборотлаштириш хизматларининг улуши йилдан-йилга ўсиб бормоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари кўрсатишича алоқа ижтимоий ва ишлаб чиқариш инфратузилмасига тегишли бўлсада, у миллий иқтисодиётда катта роль ўйнайди. Алоқа соҳаси иқтисодий тизимнинг шундай таркибий қисмидирки, уларсиз ишлаб чиқариш жараёнларининг нормал ишлаши, шунингдек, аҳолининг ҳаётининг фаолиятини тасаввур қилиб бўлмайди. Алоқа деганда аҳолининг ижтимоий ва иқтисодий ҳаётининг инфратузилма таркибий қисми, шунингдек, ахборотлаштириш жараёнлари тушунилади. 2023 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, ахборот ва алоқа иқтисодий фаолият турида 12 204 та корхона ва ташкилотлар (деҳқон ва фермер хўжаликларидан ташқари) фаолият кўрсатмоқда. 2021 йилнинг мос даврига нисбатан уларнинг сони 1 617 тага кўпайиб, 15,3 % га ўсган.

1-расм. 1 январь ҳолатига кўра ахборот ва алоқа соҳасида

**фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар сони (бирликда)
(фермер ва дехқон хўжаликларидан ташқари)¹**

Юқоридаги диаграмма маълумотларига асосан, 2019-2023 йилларнинг 1 январь ҳолатига кўра, ушбу соҳада фаолият кўрсатаётган корхона ва ташкилотлар сонидан барқарор ўсиш суръатлари кузатилган.

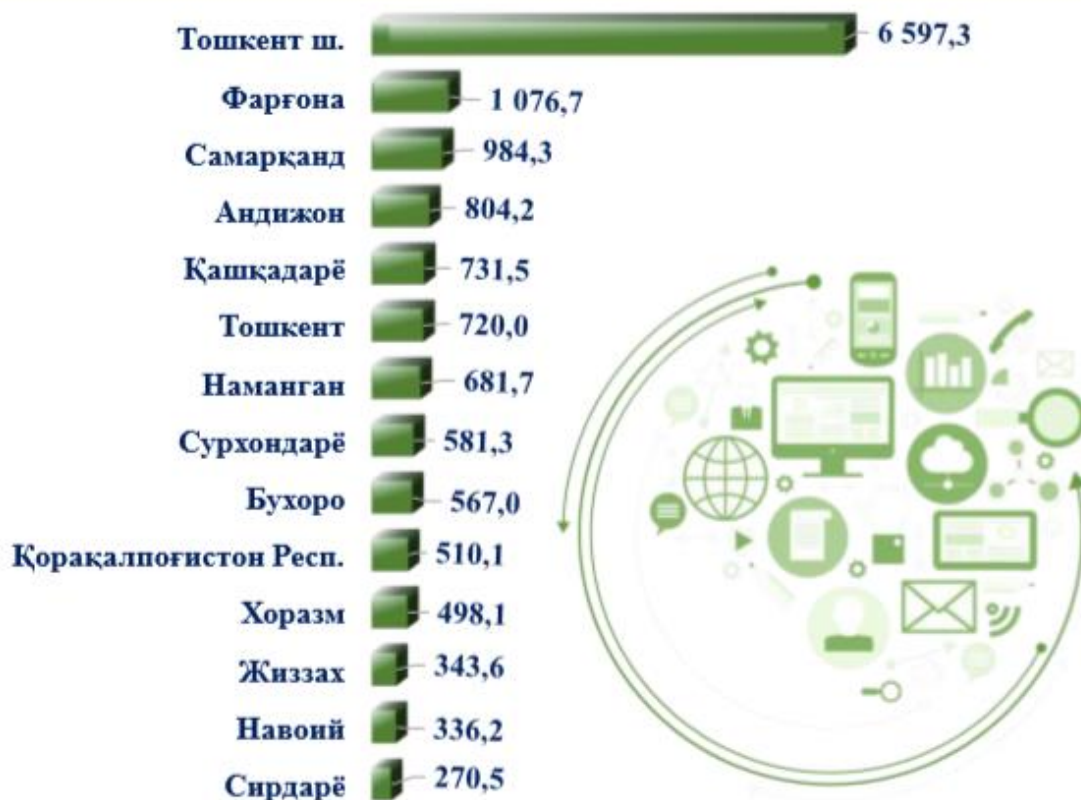

2-расм. Ўзбекистон Республикаси бўйича алоқа ва ахборотлаштириш соҳасидаги хизматлар ҳажми (млрд. сўм)²

2022 йилнинг январь-декабрь ойларида алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари ҳажми 22 917,6 млрд. сўмни ташкил этди ёки 2021 йилнинг шу даврига нисбатан 25,5 % га ўсди. Ўзбекистон Республикаси бўйича алоқа ва ахборотлаштириш соҳасида кўрсатилаётган хизматлар ҳажми сўнги йилларда сезиларли даражада ошди. Демак, 2018 йилда мазкур соҳада хизматлар ҳажми 10 332,6 млрд. сўмни ташкил этган бўлса, 2019 йилда бу кўрсаткич 10 891,7 млрд. сўмга, 2020 йилда 13 852,3 млрд. сўмга етди. Алоқа ва ахборотлаштириш хизматлари ҳажмида энг катта улуш телекоммуникация хизматларига тўғри келади – 64,2 %. Қуйида ҳудудлар кесимида кўрсатилган коммуникация хизматлари бўйича маълумотлар келтирилган.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

² Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

3-расм. Худудлар кесимида телекоммуникация хизматлари (2022 йил январь-декабрь, млрд. сўм)³

Худудлар бўйича маълумотлар таҳлили шуни кўрсатмоқдаки, Ўзбекистон Республикаси бўйича алоқа ва ахборотлаштириш соҳасида кўрсатилган хизматларнинг умумий ҳажмида Тошкент шаҳрининг улуши 44,8 % ни ташкил этиб, 6 597,3 млрд. сўмга етди. Тегишли кўрсаткичлар бўйича кейинги етакчи ўринларни Фарғона (1 076,7 млрд. сўм ёки умумий ҳажмига нисбатан 7,3 %), Самарқанд (984,3 млрд. сўм ёки 6,7 %), шунингдек, Андижон (804,2 млрд. сўм ёки 5,5 %) вилоятлари банд этди.

2022 йилнинг январь-декабрь ойларида алоқа хизматлари ҳажми 16 179,2 млрд. сўм даражасида қайд этилди ёки 2021 йилнинг мос даври билан таққослаганда 22,4 % га ўсди (амалдаги нархларда). Мобил алоқа хизматларининг (Интернетни қўшган ҳолда) умумий алоқа хизматлари ҳажмидаги улуши 49,3 % га тенг бўлиб, 7 971,8 млрд. сўмни, шу жумладан,

³ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

аҳолига кўрсатилгани 7 295,3 млрд. сўмни ташкил этди.

4-расм. Алоқа хизматлари таркиби (% да)⁴

Диаграмма маълумотларига кўра, сўнгги уч йил давомида, мобил ва бошқа алоқа хизматлари ўртасидаги нисбий тенгликни кўриш мумкин. Шундай қилиб, 2021 йилнинг мос даврига нисбатан мобил алоқа хизматлари 23,5 % га, аҳолига кўрсатилган хизматлар эса 22,1 % га ўсди (амалдаги нархларда).

2023 йил 1 январь ҳолатига (дастлабки маълумотлар) кўра, мобил алоқа билан таъминланган абонентлар сони 31 98198 минг бирликни, шу жумладан, аҳолида 26 950,7 минг бирликни ташкил этди. Аҳолининг мобил алоқа билан таъминланганлиги ҳар 100 киши ҳисобига 75 бирликни ташкил этди.

⁴ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

5-расм. Ўзбекистон Республикаси бўйича мобил алоқа абонентлари сони (йил охирига, минг абонент)⁵

Сўнгги йиллар давомида уяли алоқа абонентлари сони фақат ўсиб борган ва таҳлил қилинаётган йиллардаги юқори ўсиш суръатлари 2021 йилда қайд этилган (111,7 %).

1-жадвал

Ўзбекистон Республикаси ҳудудлари бўйича мобил алоқа абонентлари сони, (1 январь ҳолатига кўра, минг абонент)⁶

Худудлар	2019 й.	2020 й.	2021 й.	2022 й.	2023 й.
Ўзбекистон Республикаси	21 954,5	23 846,7	25 971,3	29 022,4	31 981,9
Қорақалпоғистон Республикаси	1 262,7	1 332,2	1 377,7	1 427,4	1 499,2
Андижон	1 829,8	2 003,4	2 166,9	2 498,4	2 696,3
Бухоро	1 247,6	1 350,5	1 404,8	1 488,8	1 547,6
Жиззах	782,8	838,3	917,1	958,5	1 027,1
Қашқадарё	1 692,3	1 857,8	1 996,8	2 068,2	2 207,2
Навоий	785,2	850,8	915,4	944,3	1 027,5
Наманган	1 651,4	1 831,1	1 941,2	2 212,3	2 386,3
Самарқанд	2 095,9	2 263,3	2 449,7	2 774,2	2 993,5
Сурхондарё	1 313,7	1 457,5	1 515,6	1 608,4	1 762,2

⁵ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

⁶ Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Статистика агентлиги маълумотлари асосида тайёрланган.

Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi

Сирдарё	554,6	593,3	614,6	705,1	729,7
Тошкент	662,5	1 191,6	1 405,1	1 672,0	2 021,5
Фарғона	2 333,8	2 578,3	2 858,9	3 026,2	3 230,7
Хоразм	1 144,1	1 227,3	1 281,5	1 315,2	1 402,9
Тошкент ш.	4 598,1	4 471,3	5 126,0	6 323,4	7 450,1

2023 йилнинг 1 январь ҳолатига кўра, (Ўзбекистон Республикаси Ахборот технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги маълумотларига асосан) Интернет тармоғига уланиш хизматларини кўрсатиш учун рухсатномага эга хўжалик юритувчи субъектлар сони 313 бирликни ташкил этди. 2022 йилнинг III чораги билан таққослаганда, таҳлил қилинаётган давр мобайнида халқаро ахборот узатиш каналларининг ўтказувчанлик қобилияти ўзгаришсиз қолди (3200 Гбит/с гача).

Республикамизда истиқболдаги иқтисодий ўсишнинг асосий омиллари тарзида қуйидаги йўналишлар белгилаб олинган:

- миллий иқтисодиётни фаол таркибий қайта қуриш;
- ҳомашё экспорт қилишдан юқори қўшимча қийматга эга бўлган маҳсулотлар экспортига босқичма-босқич ўтиш;
- иқтисодий эркинлаштиришни давом эттириш ва иқтисодиётда давлатнинг улушини камайтириб бориш;
- молиявий секторни янада ривожлантириш;
- “билимлар иқтисодиёти”ни шакллантириш учун инсон капиталига инвестицияларни ошириш;
- жамиятни кенг ахборотлаштиришни таъминлаш;
- инновацион институтларни ташкил қилиш;
- ҳудудларни комплекс ривожлантириш.

Юқоридагилардан кўриниб турибдики, “билимлар иқтисодиёти”ни шакллантириш ва ахборотлаштириш жараёнларини кенг кўламда амалга ошириш иқтисодий ўсишимизнинг асосий омилларидан ҳисобланмоқда.